

HALLITUKSEN KERTOMUS TOIMINNASTA 2015

Kehittämiskeskus OPINKIRJO

Sisällysluettelo

Kasvatuksen kehittäjä.....	2
Arvot.....	2
Toimintaympäristö.....	2
Osallisuus luo hyvinvointia – Opinkirjon toimintaperiaatteet.....	3
Opinkirjon toiminnan painopisteet 2010–2020.....	3
Asiantuntijuuteen pohjautuvaa vaikuttamistyötä.....	4
Ohjaajien ja nuorten koulutus avainroolissa.....	5
Toiminnan tavoitteena hyvinvoiva nuori; 'Osallisuus luo hyvinvointia'.....	6
TIETEELLISEN LUKUTAIDON AVULLA TIETOISTEN VALINTOJEN TEKIJÄKSI.....	7
KULTTUURISEN NUORISOTYÖN TOIMIA JA TEORIAA.....	8
YRITTELIÄISYYS KOMPETENSSINA JA YHTEISÖLLISENÄ VOIMAVARANA.....	8
VIESTINTÄ.....	9
HENKILÖKUNTA JA HALLINTO.....	10
Työryhmät.....	10
Vuosikokous ja hallitus.....	10
Henkilöstön kehittäminen.....	10
Toiminnan suunnittelu, kehittäminen ja arviointi.....	10
TALOUS.....	11

Kasvatuksen kehittäjä

Kehittämiskeskus Opinkirjo edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja kehittymistä. Se on oppimisen aktivoija, uudistaja ja tuki ohjaajuudelle.

Opinkirjo on nuorisotyön, nonformaalin ja formaalin kasvatuksen kehittämiskeskus, joka uudistaa, linjaa ja arvioi oppimisympäristöjen kehittämistä kumppaninaan vahva asiantuntijaverkosto. Laadukas palveluvalikoima sisältää monialaisia ja -kanavaisia toimintamalleja.

Arvot

Me Opinkirjossa edistämme oikeudenmukaisuutta ja suvaitsevaisuutta. Toimimme yhdessä avoimesti ja rehellisesti onnellisen ja ympäristöstä vastuuta ottavan ihmisyyden puolesta.

Toimintaympäristö

Opinkirjo on nuorisotyön palvelujärjestö, jonka ominta toimintaympäristöä ovat perus- ja toisen asteen koulut. Koulutus- ja nuorisopolitiikalla onkin erityinen merkitys Opinkirjon toimintaympäristölle.

Vuonna 2015 toimintaympäristössä näkyi niin positiivista kehitystä kuin suuria yhteiskunnallisia uhkatekijöitä. Opinkirjon toiminta-ajatuksen näkökulmasta loppuvuonna 2014 hyväksytyt perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ennakoivat hyvää suhteessa nuorisotyön ja -politiikan tavoitteiden, lasten ja nuorten osallisuuden ja osallistumisen tukemiseksi myös kouluympäristössä. Samoin valmisteltu nuorisolakiuudistus eteni hallituksen esitykseksi painottaen samansuuntaisesti nuorten osallisuutta. Näillä asiakirjoilla mitaten järjestön pitkän tähtäimen tavoitteet käyvät toteen. Järjestön työlle on tarvetta ja käyttöä. Kuitenkin pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelma ja sen toteutukseen liittyneet suuret lapsiin ja nuoriin kohdistuvat taloudelliset leikkaukset esim. koulutuksesta ovat luoneet koulutus- ja jopa sivistyskielteen ilmapiirin, joka näkyy Opinkirjonkin toiminnassa: toimialaamme kohdistuvia resursseja ei ole edes haettavissa. Opinkirjossa jouduttiin jo pohtimaan käytettävissä olevien resurssien riittävyttä etenkin, kun pitkäaikainen yksityinen rahoitus oli päättymässä vuoden lopussa. Onneksi irtisanomisilta vältyttiin joustavien ratkaisujen ansiosta. Ratkaisut ovat kuitenkin määräaikaista, ja vuoden 2016 lopulla tilannetta joudutaan harkitsemaan uudelleen.

Ennakoituun tulevaisuuteen reagoimiseksi resilienssillä tavalla Opinkirjossa pohdittiin toimintavuoden aikana myös järjestön rakenteellista toimintakykyisyyttä: mikä on riittävä ja realistinen organisaatiokoko, jotta käytössä olevat resurssit allokoituisivat maksimaalisesti kohderyhmille tuotettuihin palveluihin hallinnon sijaan. Tätä varten aloitettiin keskustelu hallintojen tiivistämisestä ja mahdollisesta fuusiosta Nuorten Akatemian kanssa.

Merkittävä tekijä nuorisotyön palvelujärjestölle oli myös loppukesästä 2015 räjähtänyt pakolaistilanne. Opinkirjo koki velvoitteen etsiä tapaa osallistua kriisin helpottamiseen omien palvelujensa kautta. Viranomaisten ja valtionhallinnon toiminta oli kuitenkin järjestötoimijoiden reagoivasteeeseen nähden hidasta ja kankeaa: sen sijaan, että järjestöjä olisi heti koottu yli sektorirajojen keskustelemaan ja toimimaan tilanteessa välittömästi, koordinaatiota ei järjestetty. Opetus- ja kulttuuriministeriön kautta tuli kuitenkin haettavaksi erityisavustus turvapaikanhakija- nuorten vapaa-ajantoiminnan järjestämiseksi. Opinkirjo ei menestynyt haussa. Myös työ- ja elinkeinoministeriö avasi haun järjestötoiminnan koordinoimiseksi alueilla lopulta joulukuussa.

Osallisuus luo hyvinvointia – Opinkirjon toimintaperiaatteet

Opinkirjo edistää lasten ja nuorten hyvinvointia. Se turvaa lasten ja nuorten mahdollisuuksia kasvaa henkisesti ehyiksi ja itsetuntoisiksi, ajatteleviksi, kriittisiksi ja ongelmanratkaisukykyisiksi ihmisiksi, joilla on edellytykset ja mahdollisuus osallistua ja tulla kuulluiksi aina itseään koskevissa asioissa ikäkautensa mukaisesti. Osallisuus luo hyvinvointia.

Opinkirjon hankkeissa ja toimenpiteissä noudatetaan samoja toimintaperiaatteita. Ne ovat:

- verkostoituminen ja yhteistyö
- osallisuutta ja osallisuuden kehittymistä tukevien menetelmien ja työtapojen käyttäminen ja kehittäminen
- monialaisuus; soveltuvuus oppimisen erilaisiin ympäristöihin ja kasvatukseen
- kansallinen yhdenvertaisuus ja tasa-arvo; Opinkirjon työn tulokset ovat vaikuttavia ja hyödynnettävissä kaikkialla Suomessa alueellisen tasa-arvon periaatetta kunnioittaen
- kansainvälinen kiinnostavuus; Opinkirjon tutkimusjulkaisut ja osa palveluista soveltuvat kansainväliseen koulutuksen kehittämiseen.

Opinkirjon erityisosaaminen on pedagogiassa, jota soveltamalla lapsen ja nuoren hyvinvointia tukevat kompetenssit – kuten luovuus ja innovatiivisuus, kriittinen ajattelu ja päättely – vahvistuvat. Keskitymme seuraaviin teemoihin:

OPPIMAAN OPPIMINEN

Oppimaan oppiminen tarkoittaa osaamista, joka ohjaa uuden oppimista. Kyse on innostuksen ja ilon säilyttämistä uuden oppimista ja omaksumista kohtaan haasteidenkin kohdatessa, uskoa omiin kykyihin ja niiden vahvistamiseen.

AVOIN OPPIVA YHTEISÖ

Oppiminen tapahtuu avoimessa ja aktiivisessa vuorovaikutuksessa, johon osallistuvat kaikki oppivan yhteisön osalliset, myös perinteisen koulukäsityksen ulkopuoliset tahot, kuten muut hallintokunnat, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuritoimi sekä järjestöt kansalaisyhteiskuntana. Avoimen oppivan yhteisön jäsenyys perustuu koettuun jäsenyyteen. Se on huokoinen, hengittävä ja jakaa osaamistaan.

YHTEISÖLLISYYS JA OSALLISUUS

Osallisuus tarkoittaa kuulumista ja osallistumista kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaiseen maailmaan sen eri yhteisöissä aktiivisena ja vastuullisena vaikuttajana.

Opinkirjon toiminnan painopisteet 2010–2020

1. **Oppimisympäristöjen monipuolisuus.** Jokaisella lapsella ja nuorella on oltava mahdollisuus kehittyä omien taipumustensa ja mielenkiintonsa mukaan. Ymmärretään, että oppiminen on kaikkiallista, ja sitä tapahtuu myös formaalien ympäristöjen ulkopuolella. Myös koulun kerhot ovat oppimisympäristöjä, joilla on positiivisia vaikutuksia koulun toimintakulttuuriin.

2. **20X0-luvun avaintaidot.** Kompetenssit ovat tulevaisuustaitoja: ajattelun, oppimaan oppimisen, vuorovaikutuksen ja yhteistyön taidot, motivaatio, valmiudet yhteiskunnalliseen ajatteluun ja toimintaan sekä kestäväen kehityksen edistämiseen; eettinen ajattelu ja toimintakyky, tiedot työelämästä ja yrittäjyydestä.
3. **Osallisuus.** Opinkirjo edistää lasten ja nuorten hyvinvointia kehittämällä ja monipuolistamalla osallisuutta tukevia toimintatapoja ja työmuotoja.
4. **Ohjaajuuden tuki; Kansalaisyhteiskunta opettajuuden tukena.** Opinkirjo muodostuu sitoutuneista jäsenjärjestöistä ja osaavista asiantuntijoista, jotka kartuttavat ja jakavat yhteistä osaamisvarantoaan työyhteisössään ja verkostoissaan. Kolmannen sektorin yhteistyö tiivistyy tarjoamaan tukipalvelunsa rakentuneesti opettajien käyttöön.

Opinkirjon toiminta on verkostoitumiseen perustuvaa. Yhteistyötahojamme ovat olleet mm. OAJ, OPH, OKM, Yksityisyrittäjien Säätiö, Suomen Eduskunta, Helsingin, Jyväskylän, Oulun, Turun ja Rauman opettajankoulutuslaitokset, SOOL, OPSIA, SLL, FSS, OSKU, SAKKI, Allianssi, Nuorten Akatemia, Suomi-Venäjä-seura, Avartti, Nuori Kulttuuri Säätiö, Nuoren Voiman Liitto, Äidinkielen opettajain liitto, MLL, PTK, Plan Suomi, Unicef, Kepa, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, NUVA, PeLa, Verso-toiminta, Helsingin kaupunki, TEK, LUMA Suomi, YES ry, Nuori Yrittäjyys ry, Helsingin Yrittäjät, Varsinais-Suomen Yrittäjät, Yrittäjänuoret, Yrittäjän päivän säätiö, Taloudellinen tiedotustoimisto, Koulutuskeskus Educodes, Tekniikan museo, Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry, Helsingin yliopiston LUMA-keskus, Helsingin opetusviraston Mediakeskus, Designmuseum, Suomen Luokanopettajat ja yksittäiset koulut ympäri Suomea. Järjestö tai sen edustaja on myös edustettuina muiden tahojen asiantuntijaryhmissä ja neuvottelukunnissa.

Asiantuntijuuteen pohjautuvaa vaikuttamistyötä

Kehittämiskeskus Opinkirjo on osallistunut aktiivisesti koulutus- ja nuorisopoliittiseen keskusteluun niin kansallisella kuin kansainvälisellä kentällä. Tavoittemme kaikessa on, että kasvatuksen ja opetuksen avulla nuoret saavat sellaisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka turvaavat heille koettua hyvinvointia elämässään. Tavoitteen toteuttamiseksi toimintamme on tutkimusperustaista: olemme perehtyneet laajasti asiaa koskevaan tieteelliseen tutkimukseen ja asiantuntijamme kontribuovat myös itse tutkijoina. Suodatamme tieteellisen tiedon kasvatusta hyödyttäväksi, jokaisen kasvattajan ulottuvilla olevaksi käytännölliseksi sisällöksi ja palveluiksi.

Merkittävin vuonna 2015 toteutettu vaikuttamistyön seminaari oli eduskunnassa 4.2.2015 Hyvä koulu -verkoston kanssa yhteistyössä järjestetty **21st Century Learning and Innovation Policy -seminaari**. Tarkoituksena oli käydä vaalien alla ajankohtaiskeskustelua Suomen koulutuspoliittisesta suunnasta, eritoten opettajankoulutuksen näkökulmaa painottaen. Puhujia olivat yliopistopedagogiikassa ansioitunut PhD Colin Jones Tasmanian yliopistosta, enkelisijoittaja ja presidentti Barack Obaman koulutuslähettiläs PhD Ted Dintersmith Yhdysvalloista, valtiosihteeri Timo Lankinen Valtioneuvoston kansliasta, opettajankoulutuslaitoksen johtaja, professori, KT Tiina Silander ja tutkija, KT Emma Kostianen Jyväskylän yliopistosta sekä toiminnanjohtaja KT Minna Riikka Järvinen Opinkirjosta.

Seminaarin työpajaosuuteen osallistuivat kaikki Suomen opettajankoulutuslaitokset ja Suomen Opettajaksi Opiskelevien liitto. Työpajoissa laadittiin toimenpideohjelma siitä, miten tulevaisuustaitoihin liittyviä menetelmäopintoja saataisiin systematisoidusti osaksi opettajankoulutusta. Seminaariin ja työpajoihin osallistui fyysisesti 110 henkilöä, netin kautta 717 henkilöä. Seminaari on jälkikuunneltavissa ja katseltavissa Opinkirjon sivujen kautta http://www.opinkirjo.fi/fi/opinkirjo/seminaari_422015.

Tietoperustaisen vaikuttamistyön lisäksi olemme käyneet kahdenvälisiä keskusteluja toimialamme päättäjien, asiantuntijoiden ja valmistelijoiden kanssa sekä antaneet pyydyt lausunnot hallituksen esityksestä nuorisolaksi sekä lapsiasiavaltuutetulle koulutuksen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilasta.

Olennaista vaikuttamistyön osalla on myös verkostoituminen muiden järjestöjen kanssa laajemman vaikuttavuuden aikaansaamiseksi tärkeissä teemoissa. Merkittäviä ryhmiä tässä suhteessa ovat olleet Osallisuuden vahvistajat -verkosto ja järjestöjen kanssa käydyt keskustelut osallisuuden osaamiskeskusten kokoamisperusteista. Tällä on haluttu ennakoida uutta nuorisolakia yhteistyössä keskeisimpien järjestöjen kanssa.

Ohjaajien ja nuorten koulutus avainroolissa

Keskeistä Opinkirjon työssä on vaikuttaminen ohjaajien ja opettajien ammattitaitoon nuorten kompetenssien vahvistajina. Opettajankoulutuksen tavoitteena on ollut valmentaa opettajaksi opiskelevista muutosagentteja, jotka ammattiin astuessaan osaisivat innostaa koko kouluyhteisönsä toimintakulttuuriltaan vahvaksi ja vireäksi tulevaisuuden avaintaitoja ja oppilaiden hyvinvointia ja osallisuuden kokemusta rakentavaksi kokonaisuudeksi.

Opettajankoulutukseen on tuotettu 3–6 opintopisteen tutkintoon johtavia vapaavalintaisia kokonaisuuksia, joista saadun kokemuksen perusteella on tuotettu myös opettajien täydennyskoulutukseen soveltuvaa materiaalia. Kurseja on tuotettu kolme: Luovat ongelmanratkaisutaidot käytännössä (LOR), Luonnontieteen kerhonohtajakurssi (LuKe) ja Opiskelija kerhonohtajana. LOR ja LuKe -koulutusta järjestettiin 459 tuntia eri opettajankoulutuslaitoksissa. Opiskelija kerhonohtajana -kokonaisuudessa opiskelijat (12 henkilöä) ohjasivat kerhotunteja 183 tuntia, ja heidän koulutukseensa, etäohjaukseensa yms. satsattiin. Kaikkiaan ohjaustunteja (kerhonohtaus, lähiohjaus, itsenäinen työskentely ja etäohjaustunnit) kertyi 640 tuntia.

Lisäksi suunniteltiin valmiiksi kurssi opettajan roolin kehittymiseksi ohjaajuuden suuntaan. Se pilotoidaan Rauman opettajankoulutuslaitoksessa keväällä 2016. Luovat ongelmanratkaisutaidot käytännössä -kurssin pohjalta tuotettiin myös kirjallinen ohjaajan materiaali. Se ilmestyy tammikuussa 2016.

Aluekoordinaattoreita, jotka huolehtivat yhteyksistä alueensa opettajankoulutuslaitoksiin ja opetuksenjärjestäjiin, oli kuusi. Heidän toimialueensa kattoivat Varsinais-Suomen ja Satakunnan, Hämeen, Päijät-Hämeen ja Pirkanmaan, Keski-Suomen, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun sekä Lapin. Heidän toimestaan toteutettiin opettajille, opiskelijoille ja ohjaajille 45 tilaisuutta, jotka tavoittivat yhteensä 1 680 osallistujaa. Opinkirjolla oli alueilla myös 10 yhdyshenkilöä, jotka viestivät järjestön palveluista kentälle. Alueyhdyshenkilöitä tiedotettiin Opinkirjon ajankohtaisesta toiminnasta ja uusista materiaaleista säännöllisesti.

Vuoden aikana Opinkirjo piti 66 koulutusta, joista pitkäkestoisia oli 11 (1 701 tuntia). Puheenvuoroja pidettiin 57. Koulutuksiin ja puheenvuoroihin osallistui yhteensä n. 5 000 henkilöä. Kaikkiaan koulutuksiin, puheenvuoroihin, messuihin ja tapahtumiin osallistui lähemmäs 35 000 henkilöä.

Toiminnan tavoitteena hyvinvoiva nuori; 'Osallisuus luo hyvinvointia'

Opinkirjon ydintehtävä on kamppailu lapsen ja nuoren oikeudesta tulla kuulluksi ja kohdelluksi vertaisena ja kompetenttina ihmisenä kaikissa niissä yhteisöissä, joihin hän kuuluu. Tämä on Opinkirjon sisällöissä menetelminä ja työtapoina, joissa lapsi ja nuori on keskiössä, aktiivinen ja osallistuva toimija.

Educa-messuilla julkaistiin innovatiivinen uuden sukupolven materiaali yhteiskunnallisten teemojen käsittelyyn. **Yks, kaks toimimaan! –työkaluja yhteiskunnallisten teemojen opettamiseen** 4.-6. luokilla on tuotettu lapsen maailmasta käsin siten, että lapset osana vertaisyhteisöään pääsevät pohtimaan lähiyhteisöönsä liittyviä osallisuuden teemoja ja vaikuttamaan aktiivisesti. Tehtäväsarjat etenevät luokan tason tehtävistä aina koulun ja lähiyhteisön tasoille ja keskittyvät erityisesti kestävän kehityksen, osallistumisen, työelämän ja yrittäjyyden teemoihin. Sähköinen aineisto on maksutta käytettävissä osoitteessa <https://prezi.com/q2g19zk3m0q-/yks-kaks-toimimaan/>. Ohjaajien työn helpottamiseksi prezin tueksi tehtiin painettu tukimateriaali, joka ilmestyy alkuvuonna 2016.

Vuonna 2015 lanseerattiin uusi sähköinen palvelu www.popupkoulu.fi. Kyseessä on sähköinen työkalu, jonka avulla on helppo järjestää vertaisoppimisen tapahtumia, joissa nuoret pääsevät jakamaan osaamistaan tiedoissa, taidoissa ja harrastuksissa, jotka on hankittu vapaa-aikana informaaleissa tai nonformaaleissa ympäristöissä. Syksyllä avattua palvelua on käytetty 18 tapahtuman järjestämiseen 12 eri paikkakunnalla. Tapahtumiin on osallistunut 3 915 henkilöä. Ks. esimerkiksi <http://www.popupkoulu.fi/festivals/48>.

Opinkirjo toteuttaa yhdessä Suomen Lukiolaisten Liiton kanssa hanketta perusopetuksen oppilaskuntatoiminnan kehittämiseksi. Hankkeessa tuotettiin www.omaoppilaskunta.fi -sivusto, jonne on koottu kaikki oppilaskuntatoimintaan liittyvä aineisto. Siihen liittyy myös keskustelufoorumi ja kommenttipalsta. Vuoden aikana yksittäisiä kävijöitä on ollut lähes 8 000, joista 20 % on nk. palaavia. Sivuston ylläpito on siirtynyt Opinkirjolle.

Osallisuuden teemakokonaisuuteen liittyivät Opetushallituksen rahoittamat opettajien täydennyskoulutushankkeet, joista Opinkirjo toteutti yhdessä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa Osallisuutta oppimassa -koulutuskokonaisuuden alakouluissa. Koulutuskokonaisuuteen (2014-2015) osallistui kaikkiaan 53 koulua. Opinkirjo ylläpitää yhdessä PTK:n kanssa Osallisuuden vahvistajat -verkostoa, jossa keskityttiin ihmisoikeuskasvatuksen teemaan ja demokratiakasvatuksen tilaan opettajankoulutuslaitoksissa.

Opinkirjossa nuorten osallisuuden tutkimus on saanut jalansijaa: erityisasiantuntija Tiina Karhuvirta on paitsi itse tutkinut aihetta myös vetänyt kansalaiskasvatuksen teemaryhmää Kasvatustieteen päivillä yhdessä Leena Lestisen kanssa. Muita toimia olivat mm. ryhmäkeskustelun vetäminen KANTU-päivillä ja osallistuminen koulutuksen tutkimuslaitoksen kansalais- ja demokratiakasvatuksen tiimiin.

Opinkirjon ”kruununjalokivi” 60-vuotinen Hyvän toveruuden kilpa kokosi jälleen suuren osallistujajoukon: kaikkiaan noin 70 000 nuorta (3 500 luokkaa, joissa 20 nuorta) osallistui äänestyksiin, joissa he päättivät antaa tunnustusta hyvästä kaveruudesta kaikkiaan 7 318 nuorelle.

Nuorten Parlamentti kokoontui 15.1. kerholaistilaisuuteen, joka järjestettiin Päivälehtimuseon ja eduskunnan kanssa. Siihen osallistui 13 ohjaajaa ja 62 nuorta. Syksyllä aloitettiin valmistautuminen istuntokauteen ja valmisteltiin sen ohjelmaa pohjustavaa ajankohtaisaiheen äänestystä. Nuorten Parlamentti -kerhoja on toiminnassa 110 koulussa.

TIETEELLISEN LUKUTAIDON AVULLA TIETOISTEN VALINTOJEN TEKIJÄKSI

Tieteellinen lukutaito avaa nuorille mahdollisuuden itsenäisesti päätellä ja harkita kohtaamiensa asioiden, ilmiöiden ja väittämien todenperäisyyttä. Tieteellinen lukutaito on edellytys kriittiselle päättelylle.

Tieteellisen lukutaidon elementtiä edistettiin toteuttamalla Tutki-Kokeile-Kehitä-kilpailua, tuottamalla sisältöjä tiedekerhoille ja sisällyttämällä tieteellisen lukutaidon elementtejä yhteiskunnallisten teemojen materiaaliin 4.–6. luokille.

Tutki-Kokeile-Kehitä-kilpailuun saapui 80 työtä, mikä on 30 % edellisvuotta suurempi määrä. Loppukilpailuun 3.–4.4. Kumpulan kampukselle kutsuttiin 31 työtä. Palkintoina jaettiin yhteensä 15 000 euroa. Kaikkiaan kilpailutöiden ja projektien valmistamiseen osallistui 204 nuorta. Parhaina palkitut työt osallistuivat myös kansainväliseen Intel ISEF kilpailuun Los Angelesissa ja European Contest for Young Scientist -kilpailuun Milanossa Suomen edustajina. Suomen edustajan veripalvelun logistiikkaa kehittävä sovellus palkittiin Milanossa kunniamaininnalla.

Tutki-Kokeile-Kehitä vietti 35-vuotisjuhlaansa, jonka juhlimiseksi tuotettiin ja painettiin myös historiikki.

Tutki-Kokeile-Kehitä-kilpailutoimintaa tuettiin nostamalla opettajien valmiuksia ohjata kilpailutöitä. Opettajille järjestettiin koulutuksia, lapsille ja nuorille tarjottiin TuKoKe-tunteja ja osallistuttiin tiedekasvatustapahtumiin. Apuna oli opiskelijoista koulutettu viiden TuKoKe-lähettilään tiimi. Opettajia koulutettiin 320 henkilöä ja nuoria oli mukana 770. Perheille suunnatussa tapahtumassa oli sata osallistujaa.

Tiedekerhokokonaisuutta on kehitetty ja täydennetty vuosien ajan Opinkirjon kotisivuilla. Tänä vuonna tuotettiin kolme eri kerhokokonaisuutta: Luonnonkoodi, Tiedemiehen työvihko ja Kulttuurimaantieto. Sisällöt ovat herättäneet kansainvälistä kiinnostusta.

Muita tiedekasvatuksen toimia ovat olleet asiantuntijatehtävät Tekniikan museon Pienten pajassa, Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton MAPPA-hankkeessa, ENO-ohjelman ohjausryhmässä ja LUMA Suomen neuvottelukunnassa.

Toteutettiin mittava Suomen ja Viron kerho- ja harrastetoiminnan vertaisoppimishanke, jonka pääpaino oli erityisesti tiedekerhotoiminnan laadussa. Hankkeen tavoitteena oli rikastaa kummankin maan tiedekasvatusta oppimalla toisen parhaita käytäntöjä. Hankkeessa tuotettiin kaksi käsikirjaa koulutuspolitiikan päättäjien ja opetuksenjärjestäjien sekä tiedekasvattajien käyttöön, toinen Viroon ja toinen Suomeen.

Keskeisenä osana tiedekasvatusta ovat myös Helsingin yliopiston LUMA-keskuksen kanssa yhteistyössä toteutettu luonnontieteellisten kerhojen ohjaajien koulutus ja laajemmin opettajankoulutuslaitoksille tarjottu Luova ongelmanratkaisu käytännössä -kurssi (LOR, 3-6 op). LOR-kurssin pohjalta suunniteltiin oppimateriaali opettajankoulutuksen ja opettajien täydennyskoulutuksen tarpeisiin.

Opinkirjossa oli viisi soveltavaa harjoittelua tehnyttä tulevaa aineenopettajaa. Lisäksi erityisasiantuntija teki alansa tieteellistä tutkimustyötä ja tieteellisen esitelmän San Franciscossa järjestetyssä kutsuseminaarissa.

KULTTUURISEN NUORISOTYÖN TOIMIA JA TEORIAA

Kehittämiskeskus Opinkirjo on mukana kulttuurisen nuorisotyön kehittämisessä Nuori Kulttuuri -säätöön ja Lasten ja Nuorten Kulttuurikeskuksen Säätöön kautta. Kumpikin organisaatio on osa opetus- ja kulttuuriministeriön palvelu- ja kehittämiskeskusta. Opinkirjon edustajana Nuori Kulttuuri -säätöissä on johtaja Ullrike Hjelt-Hansson Etelä-Suomen Aluehallintovirastosta. Opinkirjon toiminnanjohtaja on LAKU:n hallituksessa OKM:n edustajana. Lisäksi toiminnanjohtaja osallistui asiantuntijana loppuvuonna Opetus- ja kulttuuriministeriön kokoamaan Lastenkulttuurin ja taiteen perusopetuksen asiantuntijaryhmään, joka on asetettu tukemaan pääministeri Juha Sipilän hallituksen kulttuurin kärkihanketta.

Vuonna 2015 päällimmäisenä keskustelunaiheena kulttuurisen nuorisotyön alalla oli tuleva nuorisolakiuudistus, jossa aiemmat palvelu- ja kehittämiskeskukset lakkautuvat. Tilalle perustetaan osaamiskeskuksia, mutta tätä statusta on haettava erikseen. On oletettavaa, että Lasten ja Nuorten Kulttuurikeskuksen Säätö ja Nuori Kulttuuri -säätö tulevat tässä uudistuksessa lähemmäs toisiaan.

Vuonna 2015 valmisteltiin Design-museon ja Aalto yliopiston kanssa hanketta Iso-Britanniassa toteutettavan Design Ventura -konseptin tuomiseksi ja toteuttamiseksi Suomessa. Kyse on muotoilukasvatuksesta, jossa nuoret ammattimuotoilijoiden johdolla suunnittelevat ja muotoilevat tuotteen, sekä suunnittelevat liiketoiminnan ja ansaintalogiikan, jolla tuote voitaisiin myydä. Design Venturaa iteroitiin Suomeen sopivammaksi ja sille haettiin rahoitusta Design Star(t)s -nimisenä.

YRITTELIÄISYYS KOMPETENSSINA JA YHTEISÖLLISENÄ VOIMAVARANA

Yritteliäisyyttä on tarkasteltu Opinkirjossa yksilön kompetenssina, jolla hän rakentaa omaa ja yhteisönsä hyvinvointia. Tavoitteena on ollut vahvistaa lasten ja nuorten halua ja mahdollisuutta toimia aktiivisina tulevaisuuden kansalaisina. Ajattelumme liittyy kansainväliseen tutkimusperustaiseen keskusteluun tulevaisuuden kasvatuksen osa-alueista, jotka ovat Suomessa tulleet näkyviksi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden laaja-alaisen osaamisen taidoissa.

Yrittäjyyteen ja yritteliäisyyteen liittyvää kehittämistyötä tehtiin Opinkirjossa viisivuotisella kehittämishankkeella, joka päättyi vuoden 2015 lopussa. Tavoitteena oli ulottaa em. kompetensseihin liittyviä menetelmäkursseja opettajankoulutuslaitoksiin, jotta heillä olisi valmiudet toteuttaa uutta opetussuunnitelmaa työssään 2016 jälkeen.

Laaja-alaista osaamista tukevia pitkäkestoisia koulutuksia toteutettiin Rauman, Rovaniemen ja Helsingin opettajankoulutuslaitoksissa kaikkiaan 459 tuntia.

Opinkirjossa tuotettiin Luova ongelmanratkaisu käytännössä -kurssin pohjalta Ideasta ratkaisuun 2 -oppimateriaali, jota voidaan käyttää tutkintoon johtavan opettajankoulutuksen lisäksi täydennyskoulutuksissa.

On tutkittu, että yrittäjämäisien valmiuksien kehittymiselle on suotuista, jos opettajan rooli monipuolistuu tiedon välittäjästä ja opettajasta oppimisprosessin modifioijaksi, ohjaajaksi, fasilitaattoriksi ja kanssaoppijaksi. Toisena yritteliäisyyden kehittämiseen liittyvänä kokonaisuutena onkin kehitetty opettajan rooliin liittyviä koulutuskokonaisuuksia, jotka tukeutuvat kerhopedagogiaan ja sen lähestymistapoihin. Kehittämistyö aloitettiin Helsingin yliopiston luonnontieteellisten kerhojen ohjaajakoulutuksen yhteydessä. Ohjaajakoulutuksia järjestettiin kaksi. Tämän lisäksi suunniteltiin uusi kurssi Opettajasta ohjaajaksi: opettajan monet roolit ja ohjaajuus. Se pilotoidaan vuonna 2016 Rauman opettajankoulutuslaitoksessa.

Yritys Hyvä -kilpailu toteutettiin 30. kerran. Kilpailusarjoja oli perusopetuksen kuudesluokkalaisille, yhdeksäsluokkalaisille, lukiolaisille ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoille. Myös suomea vieraana kielenä käyttävät huomioidaan kilpailussa omalla sarjalla. Kilpailuun voi osallistua kirjoituksella, ryhmätyöllä tai portfoliolla. Kilpailun loppukilpailuun osallistui 993 lasta ja nuorta. Kokonaisosallistujamääräksi arvioitiin 20 000.

Syksyllä käynnistyneeseen Yritys Hyvä 2016 -kilpailuun uudistettiin sisällöt täysin (ks. <http://yrityshyva.opinkirjo.fi/>). Kilpailuun voi jatkossa osallistua mitä moninaisimmilla tuotoksilla, kuten instagram-kuvilla, kirjoitustöiden lisäksi. Sarjajako uudistettiin siten, että nyt osallistuminen ei ole sidottu luokka-asteeseen, vaan kaikki lapset ja nuoret aina esi- ja alkuopetuksen vaiheesta toiselle asteelle pääsevät mukaan. Kilpailuaineisto on sähköinen, ja massiivisesta painetusta aineistosta luovuttiin.

VIESTINTÄ

Viestinnän painopiste oli alkuvuonna vaikuttamistyössä (21st Century Learning and Innovation Policy -seminaari). Muutoin erilaiset kasvatustieteiden messut, kuten Educa, Treduka ja KEOS2015, olivat tärkeitä kohtaamispaikkoja.

Opinkirjo on vahvistanut toimintaansa verkossa. Sosiaalisen median käyttöä on lisätty, ja Opinkirjo on Facebookissa, Instagramissa ja Twitteristä. Opinkirjolla on oma blogi: opinkirjo.blogspot.fi. Lisäksi Nuorten parlamentilla on oma Facebook-ryhmä sekä blogi, joka tarjosi kirjoitusalan nuorille osallistujille. Sisäisen viestinnän työkaluina käytetään Basecamp- ja Office365-pilviä sekä Skypeä, FaceTimea ja WhatsAppia.

Kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi myös kansainvälistä viestintää halutaan tehostaa. Opinkirjolla on yhteistyökumppaneita mm. Virossa, Ukrainassa, Australiassa, Iso-Britanniassa, Yhdysvalloissa ja Ruotsissa. Yhteistyötä Viron kanssa on toteutettu vuonna 2015 erityisesti tiedekasvatuksen hankkeessa. Vieraita on Pohjoismaiden ja Euroopan lisäksi ollut Australiasta, Yhdysvalloista, Pakistanista, Japanista, Kiinasta, Koreasta, Omanista, Saudi-Arabiasta ja Meksikosta.

HENKILÖKUNTA JA HALLINTO

Yhdistyksen jäsenjärjestöjä ovat

- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
- Finlands Svenska Lärarförbund rf
- Förbundet Hem och Skola i Finland rf
- Koululiikuntaliitto KLL ry
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Opetus- ja Sivistystoimen asiantuntijat OPSIA ry
- Suomen Harjoittelukoulujen opettajat ry
- Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- Suomen Luokanopettajat ry
- Suomen Opettajaksi Opiskelevien liitto SOOL ry
- Suomen Vanhempainliitto ry
- Sydkustens landskapsförbund rf
- Valtion alueellisen sivistyshallinnon virkamiehet VSV ry.

Työryhmät

Yhdistyksellä oli kolme työryhmää: puheenjohtajisto, palkkaustyöryhmä ja hallintotyöryhmä. Puheenjohtajisto tuki toiminnanjohtajaa operatiivisissa asioissa, strategisessa suunnittelussa ja henkilöstöasioissa. Puheenjohtajisto kokoontui vuoden aikana seitsemän kertaa ja kävi lisäksi säännöllistä neuvonpitoa.

Palkkaustyöryhmä vastaa palkkaohjelman laadinnasta ja palkkojen kilpailukykyisyyden tarkastelusta. Hallintotyöryhmä pohtii toimivalta-asioita, Hyvän toveruuden kilvan ja Hymyveistosten käyttöoikeuksia ja muita esiin nousevia hallituksen päätöksen edellyttäviä hallintoasioita. Palkkaus- ja hallintotyöryhmä kokoontui kerran pohtimaan Opinkirjon työsopimusten laadintaperiaatteita.

Vuosikokous ja hallitus

Yhdistyksen sääntömääräinen vuosikokous pidettiin 26.3.2015. Hallitus kokoontui viisi kertaa. Yksi kokouksista oli puhelinkokous ja yksi kokous oli yhteiskokous Nuorten Akatemian hallituksen kanssa.

Henkilöstön kehittäminen

Pitkäkestoisessa koulutuksessa oli kolme henkilöä, joista kaksi teki akateemisia jatko-opintoja ja yksi johtamistaidon opintoja. Fyysistä ja psyykkistä työkykyä vaalittiin kehittymiskeskusteluihin, työsuhte-eduin ja työterveyshuollon palveluin sekä erikseen yhdessä sovittavin virkistystilaisuuksin. Uinti- tai juoksucooperin ikäkauteensa suhteutettuna tasolla hyvä suorittaneet palkittiin verollisella bonuksella.

Yhdistyksellä on luottamusvaltuutettu ja työsuojeluvaltuutettu. Työnantaja on järjestäytynyt Palvelualojen työnantajat PALTA ry -liittoon.

Toiminnan suunnittelu, kehittäminen ja arviointi

Opinkirjon toiminnan kehittäminen ja suunnittelu toteutettiin prosessina, joka osallisti kohderyhmien edustajat, hallituksen ja henkilöstön.

Projekteista, hankkeista ja tilaisuuksista kootut arvioinnit ja palautteet muodostivat pohjan toimintojen kehittämiseksi. Lisäksi hallintoa kehitettiin toimivaksi ja sujuvaksi, jotta resurssit saadaan kohdistumaan ydintoimintoihin. Etsittiin myös uusia malleja järjestää hallintoa toimivammaksi ja sopeutumiskykyisemmäksi toimintaympäristön muutoksessa. Laadunarviointia toteutettiin auditoinnein.

TALOUS

Opinkirjon talous oli vielä vuonna 2015 melko tasapainoinen, vaikka opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksen lasku edellisvuodesta aiheuttikin lovea talouteen. Koska ennuste tulevasta taloudellisesta tilanteesta on heikko rahoitusväylien kaventuessa, järjestössä aloitettiin jo vuonna 2016 toteutettavien sopeuttamistoimien suunnittelu ja niistä sopiminen. Järjestössä ennakoidaan ainakin yhden henkilötyövuoden vähennyspainetta asiantuntijatehtäviin. Taseen puskurilla ja vakavaraisuudella toivotaan pystyttävän pehmentämään taloustaantumaa ja tarjolla olevien hankeavustusten kapenemisesta aiheutuvaa heikkenemistä toiminnan sisällöissä, laadussa ja volyymissa.